

Yeshiva University and Yeshivat
Rambam present
Kollel Yom Rishon
Sunday Morning Community Learning Program

WWW.KOLLELYOMRISHON.ORG

*Issues in
Hilchos
Aguna*

Rabbi Hershel Schachter

כט' כסלו תשס"ז • December 9, 2007

גר ה' לנוכה

1 שולחן ערוך אורח חיים סימן שלט סעיף ד

אין דנין. הגה: ולכן אסור לתפוס ולהכניס לבית הסוהר מי שנתחייב איזה עונש כדי שלא יברח, וכל שכן שאסור להלקותו דהוי בכלל דין; ואם יברח, אין עלינו כלום (ב"י סוף סימן רס"ג בשם שבולי הלקט).

2 מגן אברהם סימן שלט

כתב הרמב"ם פכ"ד אין עונשין בשבת שאע"פ שהעונש מ"ע אין דוחה שבת כיצד הרי שנתחייב מיתה או מלקות אין מלקין שנא' לא תבערו אש וה"ה לשאר עונשין וכ' המ"מ שמנאה הרמב"ם במנין המצות ע"כ ובאמת במנין המצות סי' שכ"ב משמע דוקא בדבר שיש בו חילול שבת אסור מדאורייתא וכ"מ בגמ' שבת דף ק"ו גבי הבערה ע"ש ואפשר דבמלקות נמי איכא חילול שבת כגון שעושה חבור' וצ"ע ואפשר דמרבוי דקרא דבכל מושבותיכם נפקא לן שאין דנין כלל וצ"ע בסנה' דף ל"ה משמע דוקא בדבר שיש בו חילול שבת וכ"מ בתו' שם ודיני ממונו' אין דנין גזיר' שמא יכתוב:

3 הגהות רעק"א שם

ומ"מ באומר סוכה שאיני יושב שהדין דמכין אותו עד שתצא נפשו לקיים העשה ולא בדרך עונש י"ל דיותר בשבת

4 תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף נח עמוד ב

משנה. כשם שאונאה במקח וממכר כך אונאה בדברים. לא יאמר לו בכמה חפץ זה והוא אינו רוצה ליקח. אם היה בעל תשובה לא יאמר לו זכור מעשיך הראשונים, אם הוא בן גרים לא יאמר לו זכור מעשה אבותיך, שנאמר (שמות כ"ב) וגר לא תונה ולא תלחצנו.

5 תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף נט עמוד א

אמר רב: לעולם יהא אדם זהיר באונאת אשתו, שמתוך שדמעתה מצויה אונאתה קרובה.

6 רמב"ם הלכות אישות פרק טו הלכה יט

וכן צונו חכמים שיהיה אדם מכבד את אשתו יתר מגופו ואוהבה כגופו, ואם יש לו ממון מרבה בטובתה כפי הממון, ולא יטיל עליה אימה יתירה ויהיה דיבורו עמה נ בנחת ולא יהיה עצב ולא רוגז.

7 רמב"ם הלכות אישות פרק יד הלכה ת

האשה שמנעה בעלה מתשמיש המטה היא הנקראת מורדת, ושואלין אותה מפני מה מרדה, אם אמרה מאסתיהו ואיני יכולה להבעל לו מדעתי כופין אותו להוציא לשעתו לפי שאינה כשבויה שתבעל לשנוי לה, ותצא בלא כתובה כלל

8 רמב"ם הלכות גירושין פרק א הלכה א

אין האשה מתגרשת אלא בכתב שיגיע לה וכתב זה הוא הנקרא גט, ועשרה דברים הן עיקר הגירושין מן התורה ואלו הן: שלא יגרש האישה אלא ברצונו....

9 שולחן ערוך אבן העזר סימן קלד סעיף ה

הא דאינו גט כשהוא אנוס, ה"מ כשמסר מודעא. אבל אם לא מסר מודעא, אם אנסוהו שלא כדין, פסול. וכדין, כגון שהוא חייב להוציא ואינו רוצה, ואנסוהו ב"ד עד שהוציא, הוי גט. ומצוה על כל ב"ד שבכל מקום ובכל זמן לכופו לגרש לבטל המודעא.

10 פתחי תשובה שם אות ה

בית מאיר ס' עליו דזו ודאי אינו פ"ס : (ח) וי"א דכל קנסות פ' כס' ישועות יפקד סקין שהרכב לתמוס על קנסות וחי' שטושין כשירדוין ש"ס לא י"א פלוני ליום ידוע יחול עליו עונש כס' ואח"כ מקדש ונושאם כדמ"י ואין תמים על הלכ דכרי בגירושין מתירין לו מקודש (כמ"ש לקמן סי' קל"ד ס"ד) א"ס נדר או נשבע לנרשע כדי שלא יהא נמוכה על הגירושין וכ"ש א"ס קיבל עליו נקם ידוע א"ס לא יגרשנו ליום ידוע כ' הרשע"א שקרוב הדבר לו דאף בדיעבד נשבע נטל וא"כ בקידושין שאין נס א"ס שלא יהיה נקשר בחבלי ענוותנות הכ' וקנס הנעשה בעת השירדוין והוא מוכרח לקדש ולישאנה ליום המוגבל כתנאים וא"כ מתחייב כלאום על הקידושין (ע"ל סי' מ"ב ס"א כמ"מ וכ"ש ס"ט) וכ"ש שפינינו רוחות שמתם פתמים כהחן רוחה לחזור מהשירדוין והכ"ד כופין אותו פ"י הקנס והכ' וע"י כן חוזר ומקדש ונכנס עמה לחופה כו' וסי' מהר"אוי שקודם הקידושין והקופס והירד זה לזו קשר של קיימא שכייהס כמו בנישין לחנן יכו' הקידושין ונשואין כרזון עכ"ד ולפ"ד אין זה חימה כי"כ דכאמת נראה דעת הש"ע לעיל סי' מ"ב ס"א לפסוק כהרמב"ם דאנוסו לקדש כ"ז מקודשת מהכ"ל דיעב הראשוני נסתם וסני' כ"ש י"א ורק משום חומר' דקידושין פסק שם דהוי פסק (ע"י) כמ"מ כמ"מ ס"ס ר"ה ש"כ להיפך ולפ"ד ה"ל ליהא פ' נחשו' אח"כ פמ"א ח"ב סי' מ"א) ולדעת הרמב"ם פשיט' שאין כלן חשש אף שנס האש' אנוסם מתמת הקנס וחי' וכדירה א"ס היא אנוסם לכ"ס אינה מקודשת מ"מ הרי שם הטעם מתמת הוא עשה שלא כהוגן כו' וכלן לא שייך זה שהיא קיבלה פ"ש הקנס והכ' מפלגה. ופיקר החשש בזה הוא רק לדעת בעל הפיטור דמ"ל דזה הוי אנוסו לקנות ואינו קנין מדינא . וא"כ הרי נס כנס מה דחיישי' נקנס ושכופה שקיבל מעלמו לומר שזה דמי לאנוס הוא רק חומר' בעלמ' לכתחילה כמנואר כס' קל"ד שם כהנס פ"כ הכא בקידושין דאף בלאונ גמור אינו ברור לפסול אין להחמיר כל כך וכפרש דפיקר המחמיר נכנס שם הוא כרשע"א והוא ז"ל נעלמו הכריעו כדעת הרמב"ם ה"ל כמנואר ככ"י כס' מ"ב שם ל"ן למינקט חומר' דמרוויכו פ' כ"שך וי"ד סי' י"ד סק"ש (ופמ"ש לעיל סי' מ"ב סק"ז) : (ט) שטוים לשירדוין. פכ"ס ש"כ הטעם משום כופה . וככ"ס מסיים וז"ל

11 רמב"ם הלכות אישות פרק ד הלכה א

אין האשה מתקדשת אלא לרצונה והמקדש אשה בעל כרחה אינה מקודשת, אבל האישה שאנסוהו עד שקידש בעל כרחה הרי זו מקודשת, ויש לאיש לקדש נשים רבות כאחת והוא שיהיה בכסף אם קידש בכסף פרוטה לכל אחת ואחת, ויש לאחת מהן או לאחר לקבל הקידושין על ידי כולן מדעתן. *השגת הראב"ד* אבל האישה שאנסוהו עד שקידש בעל כרחה הרי זו מקודשת. א"א והוא שיאמר רוצה אני.

12 רמב"ם הלכות גזלה ואבדה פרק א הלכה ט

כל החומד עבדו או אמתו או ביתו וכליו של חבירו או כל דבר שאפשר לו שיקנהו ממנו והכביד עליו ברעים והפציר בו עד שלקחו ממנו אף על פי שנתן לו דמים רבים הרי זה עובר הבלא תעשה שנ' (שמות כ' ט"ז) לא תחמד, ואין לוקין על לאו זה מפני שאין בו מעשה, ואינו עובר בלאו זה עד שיקח החפץ שחמד, כענין שנ' (דברים ז' כ"ה) לא תחמד כסף וזהב עליהם ולקחת לך חימוד שיש בו מעשה. *השגת הראב"ד* כל החומד עבדו או אמתו וכו' אע"פ שנתן לו דמים יקרים. א"א ולא אמר רוצה אני.

13 שולחן ערוך אבן העזר סימן קנד סעיף כא

כל אלו שאמרו להוציא, כופין אפי' בשוטים. וי"א שכל מי שלא נאמר בו בגמרא בפירוש כופין להוציא, אלא יוציא בלבד, אין כופין בשוטים אלא אומרים לו: חכמים חייבוך להוציא, ואם לא תוציא מותר לקורתך עברייך. הגה: וכיון דאיכא פלוגתא דרבוותא, לה ראוי להחמיר שלא לכוף בשוטים, שלא יהא הגט מעושה (טור בשם הרא"ש). אבל אם יש לו אשה בעבירה, לכ"ע כופין בשוטים. וכל מקום שאין כופין בשוטים, אין מנדין אותו ג"כ (מרדכי ריש המדיר). ומכל מקום יכולין ליגזור על כל ישראל שלא לעשות לו שום טובה או לישא וליתן עמו (שערי דורא בשם ר"ת ובמהרי"ק), או למול בניו או לקברו, עד שיגרש (בנימן זאב פ"ח /רפ"ט/). ובכל חומרא שירצו ב"ד יכולין להחמיר בכהאי גוונא, ומלבד שלא ינדו אותו. אבל מי שאינו מקיים עונה, יכולין לנדוהו ולהחרימו שיקיים עונה או שיגרש, כי אין זה כפייה, רק לקיים עונתו, וכן כל כיוצא בזה (ריב"ש סימן קכ"ז) וכן מי שיגרש אשתו בגט כשר, ויצא קצת לעז על הגט, מותר לכופו לתת גט אחר. ובכל מקום דאיכא פלוגתא אם כופין או לא, אע"ג דאין כופין לגרש, מכל מקום כופין אותו ליתן כתובה מיד, וכן הנדוניא דאנעלת ליה (מרדכי ריש המדיר).

14 פתחי תשובה שם אות ל

עיין בספר ג"א ס"ס ע"ב הביא בשם מהריב"ל דהאידינא שהרחקות חשובים כנידוי אין לעשות לו שום הרחקה רק שאומרים לו מותר לקורתך עברייך והוא ז"ל כתב שטוב להחמיר

15 רמב"ם הלכות גירושין פרק ב הלכה כ

מי שהדין נותן שכופין אותו לגרש את אשתו ולא רצה לגרש, בית דין של ישראל בכל מקום ובכל זמן מכין אותו עד שיאמר רוצה אני ויכתוב הגט והוא גט כשר, וכן אם ד הכוהו גוים ואמרו לו עשה מה שישראל אומרים לך ולחצו אותו ישראל ביד הגוים עד שיגרש ה הרי זה כשר, ואם הגוים מעצמן אנסוהו עד שכתב הואיל והדין נותן שיכתוב הרי זה גט פסול. ולמה לא בטל גט זה שהרי הוא אנוס בין ביד גוים בין ביד ישראל, שאין אומרים אנוס אלא למי שנלחץ ונדחק לעשות דבר שאינו מחוייב מן התורה לעשותו כגון מי שהוכה עד שמכר או נתן אבל מי שתקפו יצרו הרע לבטל מצוה או לעשות עבירה והוכה עד שעשה דבר שחייב לעשותו או עד שנתרחק מדבר שאסור לעשותו אין זה אנוס ממנו אלא הוא אנוס עצמו בדעתו הרעה. לפיכך זה שאינו רוצה לגרש מאחר שהיה רוצה להיות מישראל רוצה הוא לעשות כל המצות ולהתרחק מן העבירות ויצרו הוא שתקפו וכיון שהוכה עד שתשש יצרו ואמר רוצה אני כבר גרש לרצונו.